

so štirje); »Ribniku« (60) za »Al estanque« (V ribniku); zelo nerodna napaka je v Gradnikovem prevodu »Mesečne romance«, kjer se dvakrat ponovi verz »z očmi od hladnega stebra« (119 in 121) namesto »srebra«; škoda se mi tudi zdi, da je v prevodu ostala nepotrebna in že precej mrtva slovanka »motriti«: »stvari jo motrijo / in ona jih ne more motriti«. Prispevek k pogovoru o zanikanem predmetu je na strani 140: »nihče ni iskal praproti, / nihče rumeno kolo tamburina«. V stavku (142) »bila je ko reka, bik in sanje, in lahko družu kolo in algo« mora biti najbrž »... ki lahko družu«. Škoda je, da je v naslovu »Kasida o dveh golobih« izpuščena beseda »mračnih«, še posebej v primerjavi s pesmijo (18), ki poje o dveh podeželskih golobih in je s to v pomenski zvezi. Naglici je treba pripisati tudi dva različna prevoda odlomka iz pisma Gerardu Diegu (193 in 223) in več grafičnih napak v opombah, med drugim tudi v imenu avtorja francoske monografije o Lorcju (227). Pri pisavi tujih besed me je presenetila »seguiriyja« namesto »seguriya« kakor »Montoya« (124) ali pa kar »segurija« ali »segvirija«. Ob »Bronksu« (140), »Kadiksu« (143), »Alikantu« (143) bi človek pričakoval tudi Seviljo ali pa ob Sevilli (143) Bronx, Cadiz, Alicante. Nerešeno je ostalo vprašanje pisave znane španske reke: Gvadalkvivar (83), Guadalquivir (198), Guadalkvivar (152).

Všeč mi je, da je Udovič prevodu pesmi dodal še značilno Lorcovo obravnavo o cante jundu in zelo informativno spremeno besedo o avtorju. Škoda se mi le zdi, da se ni mogel še malo pomuditi pri Lorcovi filozofiji, ki je v prevedenem izboru zlasti vidna v »Odi Waltu Whitmanu«. Opombe, posnete po Schonbergu, so za boljše razumevanje Lorca nujno potrebne.

Založba je imela srečno roko tudi pri zunanji in notranji opremi knjige. Zlahtni vsebini je oskrbela dostojno estetsko posodo in dodala še avtorjev portret in deset njegovih risb. Tako je antologija Lorcove lirike vsestransko reprezentativna in pomeni dogodek leta, zlasti še kot obogatitev slovenske prevodne književnosti. Naloga Cankarjeve založbe je, da čimprej izda že obljubljeni drugi zvezek Lorca, izbor njegove dramatike.

Janko Moder

NOVO SRBOHRVATSKO BERILO

Najnovejše Jurančičevo berilo¹ ni ne prva ne edina lastovka te vrste znanega kulturnega delavca, ki se je že zdavnaj afirmiral kot agilen posredovalec del hrvatske in srbske literature in jezika. Pohvale, ki jih je že sprejel, so dobile s to knjigo novo potrdilo. Jurančičevo delo je nenadomestljivo, vsem, ki so vezani na njegove tekste, pa bo v zadovoljstvo, če bodo ugotovili, da je potrebam zadoščeno. Učitelj in učenec sta dobila s to knjigo lepo možnost, da že v prvih začetkih učenja hrvatsko-srbskega jezika in slovstva dosežeta dober uspeh.

Pedagoške potrebe, ki so usmerjale kompozicijo Jurančičevega berila, so same po sebi vsilile vrsto zahtev, ki jim je bilo treba ustreči, da bi se dosegel enoten didaktičen učinek. Pisanost pisateljev in tekstov, časovni in vsebinski razpon med posameznimi odlomki, sosesčino Dositeja Obradovića, Davorina Trstenjaka in mladega Nikole Miličevića je treba pripisati skupnemu postulatju — informaciji osnovne didaktične oblike. Težave so torej morale priti in se bolj ali manj pokazati, zlasti v izboru tekstov.

Niti kulture niti literature na splošno ne moremo več proučevati ab ovo kot nekoč. Še manj bo to mogoče v prihodnosti. Že danes se tudi na višjih pedagoških zavodih poučuje samo najboljše v nacionalni literaturi; ni razlogov, da se ne bi tak kriterij razširil tudi na osnovne šole. Zato ni bilo potrebno v berilo sprejemati nekaterih vsebinsko ali literarno presplošnih člankov, čeprav imajo svojo zgodovinsko in kulturno vrednost.

Berilu je dodana slovnica srbohrvatskega jezika, fonetika in morfologija v glavnih potezah. Pravopisni del je interpretiran v duhu novega pravopisa, ki — kakor znano — še ni izšel. Čeprav je to svojevrstno protislovje, ga je vsilila narava stvari same; od knjige, ki računa s tem, da jo bodo v prihodnje uporabljali kot normativni priručnik, pa moremo pričakovati tako rešitev, še posebej v sedanji situaciji, ki jo narekujejo tudi tehnični in finančni problemi.

Kot v dosedanjih Jurančičevih berilih so tudi v tem tekstu akcentuirani. Negibna potreba po tem izvira iz raznoličnosti srbohrvatskih akcentov. Podana je zelo

¹ Janko Jurančič, Srbohrvatsko berilo za V. in VI. razred osnovnih šol. Ljubljana 1958.

srečno, da učenje ne bo zašlo na slepi tir. Akcenti so seveda obdelani v okviru književnih norm. Nekaj manjših pripomb bi bilo glede nedoslednosti v zvezi s preskakovanjem akcenta z enozložnih in dvožložnih besed na proklitike. Sem spada tudi to, da se je avtor držal starejših akcentov, med katerimi so posamezni v modernem jeziku vse nenavadnejši. Vendar je tak izbor v tako heterogenem akcentnem materialu mogoč.

Jurančičevo berilo ima gotovo svojo vrednost in je praktično uporabno, posebej še zaradi preciznosti v obravnavanju slovnice.

Vatroslav Kalenč

Zapiski

PROFESORJU NITSCHU V SPOMIN

Lani septembra je umrl v Krakovu v štiriinosemdesetem letu vodja poljskega jezikoslovja, profesor Kazimierz Nitsch, avtor številnih razprav o poljskem jeziku, njegovi zgodovini in predvsem dialektologiji, urednik mnogih poljskih strokovnih časopisov in zlasti organizator sistematičnih kolektivnih raziskav poljskega jezika v okviru znanstvenih delavnic Poljske akademije znanosti. Teh nekaj informativnih stavkov je napisanih v njegov spomin in v zahvalo za vse, kar mi je bilo mogoče na Poljskem strokovnega spoznati neposredno ali posredno po njegovi zaslugi.

»Stari profesor Nitsch mi je bil od vseh profesorjev, kar sem jih srečal na Poljskem, najbolj všeč — in pogovora z njim ne bom nikoli pozabil,« mi je pisal kolega, ko se je vrnil s tečaja na Poljskem. Takrat se mi je zdelo malo nenavadno, da omenja kolega človeka, ki je na Poljskem predstavljal vsaj zadnja leta prej pojem, če je mogoče tako reči, rajši nekakšno posebljenje poljskega jezikoslovja, kakor pa čisto konkretno osebo. Kajti kljub temu da je sam vodil malone vse sestanke poljskih jezikoslovnih društev, vsa posvetovanja in je vedno tudi razpravljal, je bila mnogo bolj kot njegova oseba slehernemu od njegovih učencev živa njegova znanstvena smer, težeča k sintezi: podati popolno sodobno znanstveno sliko poljskega jezika med slovanskimi jeziki, pokazati zgodovino jezika in njegovo družbeno vlogo ne samo kot sredstva literarnega izraza, predvsem pa podati današnjo in zgodovinsko podobo poljskih dialektov. Ker danes vsa poljska polonistika sledi temu osnovnemu načrtu, čeprav morda po drugih metodah, so ideje prof. Nitscha nekakšen ključ za razumevanje vsega, kar se danes dogaja v poljskem jezikoslovju.

Profesor Nitsch je bil droben, malce naprej sklonjen starček. Izza debelih stekel pronicav, nekako pričakujoč. Zelo mlad in živahen način govora. Zadnja leta svojega življenja skoraj ni več videl, vendar je vsakogar iz svoje okolice poznal po glasu. Do zadnjega je tudi ohranil odličen spomin, zato so mu pri delu lahko pomagali prijatelji in asistenti polonistike in slavistike s tem, da so mu hodili redno vsak dan brat najvažnejša dela iz sodobne polonistike, slavistike in splošnega jezikoslovja, še posebej tista, ki jih je potreboval za kakšno svojo novo študijo ali pa pri ponatiskovanju izbranih del, da je lahko opozoril na najnovejše stanje posameznih problemov. Na vseh številnih sestankih poljskih jezikoslovcev je sedel ves zgrbljen na predsedniškem prostoru in poslušal izvajanja ter živo vodil diskusijo. Če ga ni bilo, smo se vznemirjali in spraševali, ali je bolan.

Mladi znanstveni delavci so bili deležni vse njegove pomoči in priznanja. V njih je videl jamstvo, da bodo nekoč njegovi načrti uresničeni. Pred letom dni je na krakovski akademiji neka mlada asistentka branila svojo doktorsko tezo iz poljskega akcenta. Zanimiva tema in solidna obravnava sta na obrambo pritegnili vse uglednejše lingviste iz Poljske. Nad dve uri so razglabljali o novi sintezi, ki je po besedah prof. Nitscha predstavljala dokončno rešitev. Spominjam se, kakšno zadoščenje so bile za kolegico te besede starega profesorja in z njim tudi priznanja vseh drugih lingvistov, vseh posredno ali neposredno Nitschevih sodelavcev in učencev, ki jih je zavzetost starega profesorja združevala okrog problema — raziskave poljskega jezika — ne glede na starost ali znanstveno prepričanje in smer.

Nekaj posebnega je bila njegova zavest družbene in nacionalne odgovornosti. Ni bil apolitičen človek — nasprotno, družbena vprašanja so ga vedno živo pri-